Zeehonden

Johan Klein Haneveld

Ik zag in een oogopslag waar het de man om te doen was. Hij ging gekleed als elke andere wandelaar, ook al werden die nu de herfst was begonnen een steeds zeldzamere verschijning op het eiland. Een flinke rugtas met een opgerolde matras bovenop, een lange blauwe regenjas en stevige zwarte wandelschoenen. De spanning in zijn ledematen terwijl hij op de rand van de klif stond suggereerde echter dat hij niet vaak in de natuur verbleef. Het tempo waarmee zijn schouders op en neer gingen verried dat hij van de klim naar dit punt buiten adem was geraakt. Zelf had de man het waarschijnlijk niet door, want hij hield een verrekijker aan zijn ogen. Hij staarde echter niet naar de horizon, waar hij mogelijk de kust van Schotland had kunnen waarnemen. Hij nam ook niet de steile wanden aan de andere kant van de baai in zich op, waar met elke golf wit schuim deed opstuiven. Hij keek naar beneden, naar het halvemaanvormige strand onderaan de rotsen. De manier waarop hij zijn kijker heen en weer bewoog liet zien dat hij ergens naar op zoek was.
Zelf had ik hem al van ver waargenomen, afstekend tegen de egaal grijze hemel. Zijn verschijning had me even met mijn ogen laten knipperen. Hij moest helemaal uit Lyness zijn komen lopen. Bovendien had hij terwijl hij over het hek klom de borden 'verboden toegang' en 'privé' genegeerd. Het was duidelijk dat hij meende redenen te hebben om deze baai te bezoeken en zelfs als het me zou lukken hem vandaag van het eiland te jagen kwam hij ongetwijfeld snel weer terug en niet alleen. Nu had hij waarschijnlijk nog niemand verteld waarheen zijn reis ging en wat hij probeerde te vinden. Had hij dat wel gedaan, dan geloofde waarschijnlijk niemand hem. Dat gaf mij mogelijkheden.
'Hallo,' riep ik, toen ik hem op vijf meter genaderd was. 'Welkom op Hoy.'
De man schrok en draaide zich zo snel om dat hij op zijn plaats wankelde. Hij viel echter niet, maar bleef rechtop staan, zijn verrekijker in een hand, een opgevouwen topografische kaart van het eiland in de andere. Zijn gezicht was bleek en niet alleen van de schrik. Mijn inschatting dat ik met een kantoormens te maken had, was juist geweest. Zijn mond hing open. Zijn tanden waren wit. Geen roker, geen gebruiker van pruimtabak. Ik spuugde een klodder opzij van me in het geelgroene gras.
De man ging rechtop staan en haalde diep adem. 'Ik had u niet zien aankomen.' Het lukte hem zelfs een beschuldigende toon aan te slaan, terwijl hij het was die zich op mijn terrein had begeven. Aan zijn accent te horen kwam hij ergens uit Europa, Nederland of Duitsland, heel precies inschatten kon ik het niet.
Ik haalde mijn schouders op en knikte naar mijn mosgroene jasje. 'Ik ga op tegen de achtergrond.' Ik steunde met twee handen op mijn wandelstok en leunde voorover. 'Mag ik vragen wat u hier doet?'
Natuurlijk kon ik het antwoord wel raden. Waarom was hij anders helemaal hierheen komen lopen? Maar ik moest het zeker weten.
'Ik …' De man fronste opeens, alsof hij het liever voor zichzelf wilde houden. Hij keek over zijn schouder naar de baai, maar zag niet wat hij hoopte waar te nemen en keerde zich weer naar mij. 'Komt u uit deze buurt?'
'Ik woon hier,' antwoordde ik. 'Net de andere kant op. Daarom heeft u mijn huis waarschijnlijk niet gezien.'
'Volgens het toeristenbureau was deze streek helemaal verlaten,' mompelde de man. 'Ik dacht dat de bordjes verboden toegang verouderd waren. Er groeide zelfs korstmos op.'
In gedachten maakte ik er notitie van dat ik ze binnenkort eens moest vervangen.
'Kan gebeuren,' zei ik ondertussen. 'Maakt u zich vooral niet druk. Nu u eenmaal hier bent gekomen, mag u wel blijven.'
De dankbaarheid in zijn gezicht was oprecht. 'Ik zag zelf zojuist alleen grijze zeehonden op het strand. Het was ook een gok natuurlijk. Maar als u bij deze baai woont, weet u precies welke dieren hier leven.'

Ik knikte voorzichtig. ‘Bent u dan op zoek naar iets bijzonders?’
‘Dat kunt u wel stellen. Maar ik waarschuw u: het is een heel verhaal.’
‘Laat mij u dan van wat spraakwater voorzien. Ik heb nog een fles whiskey uit een goed jaar. En bij mij thuis zitten we uit de wind.’
‘Daar zeg ik geen nee tegen.’ De man wreef in zijn handen, die rood zagen van de kou.
Ik draaide me om en liep bij hem vandaan. Achter me klonk gerommel. De bons van de rugzak op de bodem, de verrekijker en de kaart die werden opgeborgen en gehijg terwijl hij zijn bagage weer op zijn schouders hees. Luide voetstappen en krakende heidestruikjes volgden. De man probeerde naast me te gaan lopen. Ik versnelde mijn pas.
We daalden de helling af en gingen even verder weer wat omhoog. Mijn huis lag in een dal, het schuine dak overgroeid met gras en heide. Braamstruiken kropen tegen de natuurstenen muren op en de kleine raampjes waren stoffig. Bepaald geen villa. Ik keek om. Mijn gast was bovenaan de helling blijven staan, zijn handen om de banden van zijn rugtas. Ik wenkte hem. Aarzelend liep hij achter me aan omlaag. Toen hij aan de andere kant van het dak de glanzende zonnepanelen zag, slaakte hij een zucht. Mensen die de moderne technologie niet hadden afgewezen, waren in zijn ogen kennelijk betrouwbaar. Voor mij was het eerder andersom. Al die mensen met hun telefoons en digitale camera's hadden mij tot nu toe alleen maar problemen bezorgd.
Ik bukte om onder de houten deurpost door te komen. Binnen zette ik mijn wandelstok tegen de muur. Ik griste een paar papieren van de tafel en propte die weg achter een kastdeur. Vervolgens pakte ik twee schone glazen en een fles uit de keuken en zette die neer. De man liet zijn tas op de grond vallen en zette zich neer op de bank tegenover me. Het gevulde glas dat ik naar hem toeschoof nam hij met twee handen van me aan. Hij nam meteen een slok. Ik nipte voorzichtig aan het mijne.
‘Ik heb me nog niet voorgesteld,’ zei mijn gast opeens. ‘Mijn naam is Clifford Werster. Ik werk in Londen als programmeur bij een softwarebedrijf.’
Ik knikte, maar ik stelde mezelf niet voor. Ik zette mijn lippen weer aan mijn glas, maar zonder te drinken. Clifford had het zijne al bijna leeg. Ik vulde hem bij. ‘U bevindt zich ver van Londen, meneer Werster,’ merkte ik vervolgens op. ‘En dit is vast geen werkbezoek.’
Hij lachte ongemakkelijk. ‘Ze weten niet eens waar ik heen ben. Dat vertel ik pas als ik weet of ik gelijk had.’
‘Waarmee?’
Mijn gast boog zich opzij en stak zijn hand diep in zijn rugzak. Na een paar momenten graaien haalde hij zijn telefoon tevoorschijn. Hij activeerde hem en zocht iets op. Vervolgens schoof hij hem over de tafel naar mij toe. Ik deed alsof ik niet begreep wat het was waar ik naar keek. ‘Wat is hier zo bijzonder aan?’
‘Dit is de baai waar u me zojuist aantrof,’ zei Clifford met toenemend enthousiasme. ‘Gefotografeerd vanaf zee. Twee jaar geleden gemaakt door een echtpaar dat hier een boottocht maakte.’
‘Ik zie het vaker van bovenaf,’ moest ik toegeven. ‘Maar zo bijzonder is het toch niet?’
Clifford duwde de telefoon opnieuw mijn kant uit en tikte met zijn vinger op het scherm. ‘Kijk naar de zeehonden.’
‘Die liggen hier wel vaker,’ merkte ik op, terwijl ik me voorover boog. ‘Goed voor het toerisme.’
‘Ik werd op deze foto gewezen door iemand op een cryptozoologieforum. Een van de zeehonden is namelijk anders dan de andere.’
Ik lachte. ‘Ik zie alleen maar zwarte streepjes.’
Clifford bewoog met zijn vingers om te zoomen. De streepjes werden grijze vlakjes, maar niet veel duidelijker. Ik had echter al gezien welke hij bedoelde. ‘Deze is groter dan de andere,’ verklaarde hij. ‘Maar dat is niet het bijzondere. Kijk naar zijn nek en hoe lang die is. Bijna de helft van zijn lichaam.’
‘Hij ziet er wel een beetje vreemd uit,’ zei ik, ‘maar ik heb er ook wel eens een gezien met een missende voorpoot of met rare vlekken.’

‘Dit is geen normale zeehond,’ hield Clifford vol. ‘Dit is een zwanenhalszeehond.’
Ik moest mijn best doen mijn gezicht onder controle te houden. Ik haalde diep adem en trok mijn lippen op in wat voor een glimlach moest doorgaan. Mijn ogen bereikte die echter niet. Mijn gast had gelukkig geen oog voor mij, alleen voor de afbeelding op zijn telefoon.
‘Bent u voor een zeehond met een lange nek helemaal naar Hoy gekomen?’
Hij knikte. ‘Er zijn in Peru fossielen gevonden van zwanenhalszeehonden. Ze hadden een veel langere nek dan huidige zeehondensoorten. Ze leefden in dezelfde omgeving als zeewier etende reuzenluiaards en de Megalodon. Je weet wel, die reuzenhaai. Net als die soorten zijn ze drie miljoen jaar geleden uitgestorven. Dat denken veel wetenschappers in elk geval.’
‘Dat is een hele tijd terug en aan de andere kant van de wereld.’
Hij schudde zijn hoofd. ’Volgens sommigen zijn ze blijven voortbestaan en hebben ze zich aan een leven in de open oceaan aangepast. Er is een zeventiende-eeuws boek over bijzondere objecten die destijds in het bezit waren van de Royal Society in Londen. Een daarvan was de huid van een zeehond, die opvallend was vanwege de lange nek. Het dier was van zijn neus tot zijn voorpoten net zo lang als van daar tot zijn staart. De huid is helaas in de loop der eeuwen verloren gegaan. Het monster van Loch Ness is waarschijnlijk geen plesiosaurus, maar een verder geëvolueerde zwanenhalszeehond, en hetzelfde geldt voor de mythische wezens in andere meren.’
‘U weet hoe Schotten zijn met geld,’ zei ik. ‘Nessie is verzonnen om toeristen te trekken.’
Clifford wees opnieuw naar de foto. ‘Denk aan de foto’s van het meer, de nek die boven water uitkomt, de flippers. Deze zeehond past precies bij dat plaatje.’
Ik schonk hem nogmaals bij. ’U had misschien beter naar Inverness kunnen reizen. De accomodaties zijn daar ook een stuk beter. Er is een vijf sterren-hotel, heb ik begrepen. En rondvaarten met een gids. Zelfs mijn whiskey komt uit die regio.’
‘De vakantiefoto was niet het enige dat me op het spoor van deze baai zette,’ vervolgde mijn gast. ’De zee tussen Schotland en Orkney heeft eigen monsterverhalen. Heeft u wel eens gehoord van J. Mackintosh Bell?’
Ik antwoordde ontkennend.
‘Hij leefde in het begin van de vorige eeuw en was advocaat. Op een dag voer hij met vrienden mee in hun vissersboot hier voor de kust van Hoy. Ze vertelden hem juist over een vreemd dier dat ze al enkele malen waren tegengekomen, toen een van hen zei: “Daar is hij!” Bell zag een nek boven water steken, zo dik als een olifantspoot en bijna twee meter lang. De kop van het dier leek op die van een hond, met een klein donker oog en zwarte snorharen. Hij wilde er een foto van maken maar ontdekte dat de camera niet goed meer werkte. Het wezen dook en zwom onder water een eind mee met de boot. Het had twee vinnen opzij en twee aan zijn achterste uiteinde. Hij dacht dat het twee of drie ton moest wegen.’
‘Twee of drie ton,’ herhaalde ik. ‘Dat is geen zeehond maar een walvis.’
‘Het beest werd later nog een keer in deze omgeving gezien,’ hield Clifford vol. ‘Het is een van de meest betrouwbare waarnemingen in de cryptozoologische literatuur.’
‘Maar bijna een eeuw oud.’
‘Daarom werd ik ook meteen enthousiast toen ik de zwanenhalszeehond op de foto zag.’ Hij was luider gaan praten en zijn wangen kleurden rood. De drank begon op hem in te werken. ‘Want als dit wezen zo zeldzaam is dat de meesten niet eens in het bestaan ervan geloven, kan het geen toeval zijn dat mensen er twee keer een waarnemen op dezelfde locatie en dan nog met honderd jaar ertussen.’
Ik fronste. ‘Wat wilt u daarmee zeggen?’
‘Dat de zwanenhalszeehonden hier vandaan komen.’ Clifford dronk zijn glas leeg en boog zich vervolgens naar voren. Zijn ogen glansden. ‘U woont bij de baai. Heeft u er nooit een gezien? Ik kan het me nauwelijks voorstellen. Als iemand meer weet over deze dieren dan bent u het. U zit het dichtst op de bron.’
Ik zuchtte dramatisch. ‘Zelfs als ik zou zeggen van niets te weten, zou u me niet geloven.’

‘Waarom heeft u anders die verbodsborden opgehangen? Welke reden zou u anders hebben om mensen hier uit de buurt te houden?’
‘Tegen die logica kan ik niet op,’ zei ik. ‘Een man die gesteld is op zijn privacy heeft kennelijk automatisch iets te verbergen.’
Clifford zwaaide met zijn vinger. Die trilde duidelijk. ’U bent geen goede leugenaar, dat is een ding wat zeker is.’
Ik hief mijn handen in een gebaar van overgave. ‘U bent van zover hierheen gekomen. Ik zal u laten zien wat ik al die tijd geheim heb proberen te houden.’
De man straalde helemaal. Hij kwam meteen overeind. Hij wankelde op zijn benen.
‘Neem uw tas mee,’ zei ik. ‘En de whiskey om op uw succes te kunnen drinken.’ Ik stak de fles in het voorvak en gespte dat dicht.
Het duurde even voor hij zijn tas op zijn rug had. Met mijn hand tegen zijn rug deed ik hem door de deur naar buiten stappen. Vervolgens begeleidde ik hem terug in de richting van de baai. Het kostte hem moeite het pad te volgen, maar ik was geduldig.
‘De laatste van de zwanenhalszeehonden komen inderdaad eens in de tien jaar naar deze baai om te baren en hun nakomelingen groot te brengen. De rest van hun leven brengen ze door op de open zee. Die op de foto was een van de jongen, vlak voor die uitzwom. Het zijn schuwe dieren. Als hier allerlei journalisten en wetenschappers neerstrijken en andere sensatiezoekers, zullen ze zich niet meer voortplanten. Dan verdwijnen deze wezens voor altijd uit de wereld.’
‘Dat zou zonde zijn,’ mompelde mijn gast, maar zonder veel overtuiging. Zijn afwezige blik suggereerde dat hij al aan het bedenken was hoe hij verslag kon doen van zijn ontdekking.
We waren ondertussen weer bovenaan de kliffen gekomen. Onder ons was de halve maan van zand en voor ons strekte de grijze zee zich uit tot aan de horizon. ‘Kijk daar!’ zei ik en ik wees naar het strandje.
Clifford boog zich voorover. Ik gaf hem een harde duw. Hij sloeg nog met zijn armen, maar tevergeefs. Hij stortte voorover van de rotsen en verdween vele meters lager in de golven, met zijn hoofd eerst. Wanneer zijn lichaam ooit zou opduiken, zou de fles whiskey suggereren dat hij dronken aan het wandelen was gegaan. Niet verstandig langs zo’n steile kust. Maar wat verwachtte je ook van iemand uit de grote stad? Die had geen respect voor de natuur en haar mysterie. En dan zat een ongeluk in een klein hoekje.